

Νά κι ὁ Ἀράπης σά θεοῖ
Ἀπὸ τὸ δεξὸ πλευρό.
Ἄσκημες χεῖρες ἀπλώνουν
Καὶ τίς σάρκες τους ματώνουν.

VII

Κάθε σφίξιμο ἢ γροθιά
Σάν τὸ σίδερο τρανιάζει.
Κάθε μουγκρητὸ τινάζει
Βουνολίθαρα μακριά.

Τὰ κομματιαστά ξεσκλείδια
Πέφτουν καταγίς
Κι ἀπὸ μιά βαριὰν ἀγκούσα
Αἷμα ἰδρώνει ἢ Γῆς.

Τοῦ γκρεμνοῦ τὴν ἄκρια ἀγρίζουν
Καὶ τὴ μάχη ξαναρχίζουν.
Ὁ ἥλιος ἄβολα πατάει
Καὶ στὸν ἐγκρεμνὸ κυλάει.

Καὶ τὰ νέφη ποὺ περιῶνε
Αἷμα βάφουνται καὶ πάνε...
Αἱματοχάρα κερβάνια
Κλάθωνε τὰ οὐράνια.

VIII

Κι ὁ Ἀράπης κομμασιμένους
Νῆρθουν τὰ σκοτιάδι γνέθει
Καὶ τῆς Νύχτας νὰ βυθώσει
Λέει τὸ μαῦρο τέφρι.

Τὰ Στοιαῖα χοροὺς ξανά
Στήνουν στὰ βουνά,
Μά τὴν ἀφανὴ Λιαζόρι,
Χάνουν ἀδιανώρι.

Τρέχουνε ν' ἀναζητήσουν
Τοῦ Ἑσπερου τὴν περὶμένη.
Κάποιος εἶπε νὰ τὴν εἶναι
Σὺ λωλή καὶ τρομασμένη.

Νά μιλάει μὲ τοὺς Ἀπικαῖοις
Στὸ βαθὺ ἐγκρεμνὸ.
Ποῦ τὸ βασιλιά πατέρα τους
Ἀέχτησε νεκρὸ.

Ν. ΣΚΙΠΗΣ

Παρίσι, 1908.

ΠΟΙΗΤΙΚΗ ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΓΛΩΣΣΑ^{*)}

Τὸν ἴδιο τὸν καιρὸ ἀπάνου κάτω ὁ Παράσχος παραμερίζοντας τοὺς ρωμαντικούς του μὲ τὴν πρόχειρη τῶν ἐφημερίδων γλῶσσα νερωμένους κάπως καὶ ψευτισμένους—μὰ λυρικούς πάντα—βυρωνισμούς καὶ ὑστερισμούς, βλάθηκε νὰ στιχοιργῆ μὲ τὴν ἀπλὴ γλῶσσα, ἀχτίνιστα καὶ ἀκανόνιστα, καὶ νερούλα καὶ πρόχειρα, μὰ γκαρδιακὰ καὶ ζωντανὰ ποιήματα, κι ἀνάμεσα σὲ ἄλλα, τολμηρὰ καὶ πρωτότυπα, τὴ «Θάλασσα τῆς Σαλαμίνας», τὸ ποίημα ποὺ εἶναι γιὰ νὰ ζήσῃ. Τίλος ὁ Βουτσινικός ξεψυχῶ, μὲ τὸ βράδευμα ἔργων γραμμένων στὴ δημοτικὴ γλῶσσα, μὲ τὴ «Φωνὴ τῆς καρδιάς μου», τοῦ Καμπούρογλου, μὲ τὸν «Κατσαντώνη», τοῦ Ξέου, μὲ τίς «Βοσπορίδες Ἀὔρες» τοῦ Βιζυνοῦ. Ὁ ἴδιος ὁ Ἀντωνιάδης δοκιμάζει νὰ νάψῃ τὰ ξύλα τῆς ποιητικῆς του μὲ τὰ σπύρα τῆς δημοτικῆς, καὶ στὰ πολυστιχὰ ἐπικά του, καὶ σὲ δράματά του. Καθὴ γητῆς τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου μας, εἰσηγητὴς στὴν κρίση τοῦ βουτσινικοῦ διαγωνισμοῦ τοῦ 1873, ἀναγκάζεται νὰ σφραγίσῃ τῆς δημοτικῆς τὴ νίκη στὴν ποιητικὴ γλῶσσα, μέσα καὶ στοὺς ἀκαδημαϊκούς κύκλους, τελειωτικά, μ' αὐτὰ τὰ λόγια: «Δὲ λέξεις ἀς ἴκουσέ τι; παρὰ τῆς μητρὸς καὶ τοῦ ἀδελφοῦ, αἱ φράσεις αἰτινας ἐχρησίμευσαν τὸ πρῶτον προγύμνασμα τῶν ψαλλισμάτων καὶ λαλαγαμάτων αὐτοῦ, ἔχουσι γλυκεῖα καὶ κινήσει, μυστηριώδη καὶ ἀγραπὸν τινα ἱστορικόν, ὧν στεροῦνται αἱ λέξεις αἱ ἀντιληθείσαι ἐκ τῶν λεξικῶν καὶ ταμειουθεῖσαι ἐν τῇ μνήμῃ... Τίς δύναται ἐπ. μακρὸν χρόνον νὰ ἀνεχθῆ διαλογόν, καθ' ὃν ὁ συνομιλητῆς ἔχει ἀλλοχρῶ ἐστραμμένον τὸ πρόσωπον, ἢ τοῦτο κεκαλυμμένον; Καὶ ὅμως ταῦτα εἶναι αἱ ἐκ τῶν λεξικῶν ἀντιληθείσαι λέξεις. Τούτου ἐνεκεν μὴ πλανώμεθα, ὅτι αἱ λέξεις παλμὸς τῆς καρδίας καὶ καρδιοκίβητι, σελήρη καὶ φεγγάρι, τραγοῦδι καὶ ἄσμα, κολὸς καὶ ὄμιλος, παμύλας καὶ ὀλομανρος, ὀφθαλμοὶ καὶ μάτια, ἐλευθερία καὶ εὐαιθεσία ἔχουσι τὴν αὐτὴν σημασίαν. Μόνον ἀναίσθητος δύναται νὰ συγχέῃ τὴν σπουδαιοτάτην τῶν λέξεων διαφορὰν, οὔτε σημασιουμένην, οὔτε δυναμένην νὰ σημειωθῆ ἐν τοῖς λεξικαῖς, ὧν τὴν ἀσθένειαν ἐλέγγει. Διὰ ταῦτα δὲν καλίζομεν τὸν ποιητὴν,

*) Ἡ ἀρχὴ του στὸν ἀριθμ. 317.

ὅτι προὔτιμισε τὴν κοινὴν γλῶσσαν» (*) κτλ. κτλ. Ὁ προφήτης τοῦτος τῆς δημοτικῆς ἰδέας ὁ ομαζέται Γεώργιος Μιστριώτης.

Καὶ ὅμως τίποτε δὲ φυτρώνει ἔτσι ξαφνικὰ καὶ στὰ καλά καθούμενα. Ὅλα προετοιμάζονται, γίνονται κανονικά, ξετυλίγονται. Ἄδικος θὰ εἶταν ὅποιος νομίζει πὼς μὲ μιά μονοκοντυλιὰ σβύνεται ἰδουλεῖα χρόνων καὶ χρόνων καθιερωμένη, συχνὰ πυκνά, καὶ ἀπὸ καλογραμμμένα καὶ πρότυπα στὸ εἶδος τους καὶ στὴ γλῶσσα τους ἔργα, (λησμονήστε κάπως τὸ γλωσσικὸ ζήτημα), σάν κάποια ἔργα τῶν Σούτσων, τοῦ Βερναρδάκη, τοῦ Καρασούτσου, τοῦ Ζαλοκώστα,

*) Τὴν ἴδια κριτικὴν τοῦ γιὰ τὸ ἔργο τοῦ ἴδιου ποιητῆ ὁ κ. εἰσηγητῆς ἔτσι τὴν ἀρχίζει:

«Ἡ συλλογὴ αὕτη ἔγραψεν ἐν κοινῇ ἢ δημοτικῇ γλώσσῃ, ἥτις ἄλλοτε ἀπεκλείετο τοῦ ἀγῶνος». Ἡ συλλογὴ ἐκείνη—τὰ Δάκρυα—ποὺ κρίθηκε καὶ ποὺ βραβεύτηκε μάλιστα, εἶναι παρακάτω ἀπὸ μέτρια καὶ ἡ γλῶσσα τῆς ἐπομένως ἀπρόσεχτα καὶ ἀπειράκιλλα ἀραδιασμένη, μὰ πάντα δημοτικὴ μὲ τὸ παραπάνου. Τοῦτο δὲν ἐμποδίζει τὸν κριτὴ νὰ δώσῃ στὴ γλῶσσα τῆς δημοτικῆς τὸ βνομα ποὺ σωστότερα τῆς ταυρίζει. Κοινὴ γλῶσσα. Κοινὴ τότε ὀνομάζονταν, ἀθελα καὶ καλοσυνειδητῆ, ἡ δημοτικὴ, καὶ ἔτσι ἐξχώριζε ἀπὸ τὴν καθαρεύουσα, τὴ μανταρινική. Μὰ τότε ἡ δημοτικὴ, ἀποκλειστικὰ σχεδὸν ἀμειωμένη στὸ τραγοῦδι τὰ λαφρὸ καὶ στὴν κομωδία τὴν ὀδύνη, εἶταν κατὰ ἄπλορον, καὶ ἀκίνητος. Οἱ ἀσκάλοι τῆς μεταχειρίζονταν σάν παιδάκι. Τὴ χαιδεύανε, τὴν κηδεμονεύανε. Μόλις τὸ παιδάκι μεγαλώσει, καὶ ἔγινε λεβέντης, καὶ σάν ἄντρας φανερόνεται καὶ ἀνασκευάζονεται, καὶ ἔρχεται νὰ ζητήσῃ τὸ βίος του καὶ νὰ λογαριασθῆ μὲ τὸν κηδεμόνα του, καὶ περπατῆ καὶ ἀπλώνεται.—τὰ πράματα ἀλλάζουν. Ἡ δημοτικὴ γίνετα χυδαία, ἡ ἴδια ἡ γλῶσσα, ἡ δημοτικὴ, ἡ κοινὴ, χυμμένη καὶ στὸν περὶ λόγον, μὲ πὸ τρεπὲς φλοδοχίαι, στραβοκοιτάζειται, καὶ φωνάζεται, ἀπελούστατα, μαλλιαρῆ. Κ' ἐδῶ ὁ λογιωτατισμὸς φοβήθηκε τὴν ἀλθινα. Δὲ λέει τί τρέχει, νέντα σέντα Συκοφαντεῖ καὶ τρεβλάνει ὅπως ὅπου. Τὸ βνομα μαλλιαρῶς δὲ λέει τίποτε καὶ παίρνει νερὸ ὅσο θέλει. Ἐμπρὲς λοιπὸν—Ἀληθινὸς καὶ πῶς πὸς ὁ κριτῆς εἶναι ἀλθινα πὼς περιλέγεται προσωρὰ τὸ μεταχειρίσασθαι τῆς δημοτικῆς καὶ στὴν ποίησιν ἐμῆς ἡμετέρας. Λέει ἡ τῶν βιβλίων γαλῆν οἰκονομική. Περὶ τοῦ καὶ ἀντικατὰ τὸ λευθεῖο, αἱ γλῶσσες πρῶτα βγαίνου ἀπὸ τὴν οἰκονομική καὶ ὑστερὰ μπαίνουνε στὰ βιβλία. Πρῶτα στὴ γλῶσσῃ, καὶ ὑστερὰ στὴν τέχνην. Τέτοια ἡ τῆς γλῶσσας, καὶ ἔτσι πῆς ὁ σωστός ὁ δρόμος τους. Τώρα πῆς νὰ φαντασθῶ μιά γλῶσσα ποὺ ἀγωνίζεται ἀπὸ αἰῶνας νὰ γίνῃ οἰκονομική, μὲ ὅτῃ τῆ δόξα καὶ μὲ ὅτῃ τῆ δύναμη ποὺ παίρνει ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν ἀρχαιοτήτητα, καὶ ποὺ δὲν τὸ εἶχε κατορθώσει ἴσα μὲ τὰ 1873! Τὴ χρονητριστηκὴ τούτῃ κρίση τοῦ Βουτσινικοῦ διαγωνισμοῦ τοῦ 1873 τὴν ὑπογράφουν καὶ ἄλλοι δύο σημαντικοὶ τοῦ καιροῦ ἐκείνου διδάσκαλοι, ὁ Καστόρης καὶ ὁ Κουμανοῦδης.

τῆς ἄλοῦθε μαυρίλα! πίσω γαθῆκε μίς' στὴν καταχνα τὸ Φανάρι καὶ θαμπὰ θαμπὰ, σάν ὑστερες ματιές ψυχορραγημένου, φανερωνότανε ποῦ καὶ ποῦ τὸ φῶς του θλιμμένο' μπρὸς ξεχωρίζανε σιμότερα τὰ Πουρκοθούνια, σάν τοίχος θεόρατος, ἔχοντας στὴ θάλασσα τὰ θεμέλια καὶ ψηλά ψηλά τὴν κορφή, κρυμμένη στ' οὐρανὸ τὴ μαυρίλα. Στὴ λάμψη μιᾶς ἀστραπῆς ξεπροβάλλανε γιὰ μιά στιγμή τὰ βουνὰ σὰ ζουγαρισμένα, μὲ τίς πολλὰς ἀπκνωτοῦ κορφὰς καὶ τὰ κορτὰ τὰ πλάγια καὶ τοὺς γκρεμνοὺς τῆς θάλασσας, ποὺ σπάζανε τὰ κύματα' ἀφρισμένα καὶ ἀχνούς ψηλά σκορπούσανε!... Κι ἀκίγανε τὴ φοβερὴ τους ἀντάρα καὶ νοιώθανε τὸ βαρκαὶ νὰ φέρνεται κατὰ κεί ἀκράτητα, στὴ φῶρα τῶν κυμάτωνε παραδομένο, σὰ στραβὸς ποὺ κατρακυλάει στὸν κατῆφορο...

— Παιδιά γαθῆκαμε! Ἄη Νικόλα πρόφτασε! — μούγγριζ' ὁ Ἀράπης — Νά παμε τώρα νὰ πιάσουμε τὸν Κάβο, εἶναι σὰ νὰ γυρεύουμε τὸν πάτο τῆς θάλασσας, κομματὶ μας δὲ θὰ μείνῃ! Σάν κατορθώσουμε νὰ πῶμε λιζὰ, κατὰ τὴ Βουλιαγμένη, σωθῆκαμε! Καρδιά παιδιὰ! Ἐδῶ, μωρὰ Σόφο! Κράτα τὸ τιμόνι δεξιά...

Πετὰχτικ' ὁ Ἀράπης ὀλόρθος κι ἀρπαξε τὸ

κουπί, δίνοντας τὸ τιμόνι στὸ Σόφο. Ὁ Κώστας, θαρρετὸ παιδί, μὲ κρῦο αἷμα, τραβοῦσε τὸ κουπί μὲ σβελτοσύνη θλασταίνου, παραβγαίνοντας στὴ δύναμη μὲ τὸν Ἀράπη Ὀλόρθοι κ' οἱ δύο, γιὰ νὰ παίρουνε φῶρα, μουσκεμένοι, μ' ἀνάσα βαρὴ στὸν ἀγῶνα τους, σὰ δελφίνα πκλύανε μὲ τὴ θάλασσα, δέροντάς τῃ μὲ τὰ κουπιά τους. Σάν τὸ κουτσό, ποὺ στηρίζοντας τὸ κουφάρι στὰ δοκανίκια πηγαίνει πληθῆγτὰ στὸ δρόμο του, ἡ φτωχὴ ψαρόβαρκα μὲ πεταγότανε κατὰκορρα στὸ κύμα καὶ μιά γκεμιζότανε κατὰβάθα, σὰ νῆπιος τὸ νερὸ νὰ τὴν καταπιῇ στὰ σκοτεινὰ του βάθη. Δὲ βλέπανε πιά τίποτε! Ἀκούγανε μόνον μὲ τρομάρα τὴ βοὴ ἀπ' τὰ βράχια νὰ γίνετ' ὀλοῖνα δυνατότερη καὶ τίς βροντὲς ἀκόμα νὰ σκεπαζῇ, βοὴ ἄγρια, κρῦα, διαολικὸ ξεφάντωμα! Τὰ κουπιά τίποτις πιά δὲν κίνανε! Τὸ βαρκαὶ ἔκοψε τὸ δρόμο του, παρὰδέρνε δῶθε κίθε καὶ ἀρχίτε στὸ τέλος νὰ στραφογερῆ, σάν τὸ νικημένονε στὸ παλεμὰ πρὶν φέρῃ χῶμα ἢ πλάτη του!

— Χαθῆκαμε! Ἄχ, μωρὰ σκύλο γέρο Νικόλα! μὰς πῆρες τὸ ὀλαμὸ σου, ἀντίχρητε! — φώναζε βρχνά ὁ Ἀράπης κἀνοντας τὸ σταυρὸ του...

— Παναγιὰ μου — φώναζ' ἡ Μαριώ—κάν' τὸ θάμα σου, Παναγιῶτα μου χροτή, Φανερωμένη μου!

Ἐάφνου ἀπὸ ψηλά, πὸ τὰ πλάγια τοῦ πανύψηλου βουνοῦ ποὺ μπρὸς τους σὰ χάρος στηλιονότανε, ἄλλο μπουρῖνι μ' ὀρμὴ κατέβηκε κατὰ πᾶνον τους, σὰ νῆθελε νὰ τοὺς πετάξῃ μακριὰ του, νὰ τοὺς ζορίσῃ μαζί μὲ τὰ κύματα, ποὺ δὲ λυσταρμένους ὀχρὸς χυμοῦσαν πάνω του νὰ τὸ ριζορᾶνε! Καὶ τὸ βαρκαὶ σ' ἀθήκε τότε γιὰ μιά στιγμή, σὰ σαστισμένο, μὴ ξέροντας ποῦθε νὰ πάη, καὶ ὑστερὲς ἀρχίσε νὰ φέρνῃ γύρες, γύρες, φεύγοντας ἀπ' τὰ βράχια ποὺ τὸ φοβίριζαν.

— Πίσω δὲν πάμε, βρε παιδιά, εἶπ' ὁ Κώστας, ἢ μούστριψε το μυαλό μου;

— Κουράγιε κ' ἔχει ὁ θεός, εἶπ' ὁ Ἀράπης χαρωπός: μὰς διώχνει τὸ σκφανάκι κατὰ τὸ πέλαο!.. Τὸ τιμόνι δεξιά, βρε Σόφο, τὰ μάτια σου τίσσερα!

Ἡ βροχὴ ἔταψε. Σὲ λίγο ἡ ἄγρια βροχὴ τῆς ἀκρογιαλιῆς ἀκούγότανε ἀπόμακρα, βουθὴ καὶ ἀδυνατισμένη' τὸ τρακάρημα μὲ τὰ βράχια τὴ ξεφύγανε καὶ πῶς θαρρετὰ τώρα ξανακίεσε τῆς θάλασσας τὴν ἀγριὰδα. Ὁ ἀγέρας, θάλα θεῖο, τοὺς πείρασε Δυτικὰ, κατὰ τὴ Βουλιαγμένη, τὸ ἀπῆγγο λιμναῖο ποὺ ὁ Ἀράπης διάλεξε γιὰ καταφύγι. τοὺς! Ὅσο κατὰ κεί ζυγώνανε, τὰ κύματα χάνανε τὴν πρώτη

καί πῶς πολύ, στή λυσική κρίση, μερικά σκαλισμένα κομμάτια τοῦ Ἀλέξανδρου Ραγκαβῆ, καί τριῶν γενεῶν Ραγκαβίδων, ἀπό τόν Ἰάκωβον ὡς τόν Κλέωνα. (*) Προσῆν νά ριζωθῆ, σχεδόν ἀποκλειστικά στήν ποίησή μας ἡ δημοτική γλῶσσα, στέκεται πλάι πλάι μέ τή γλῶσσα τῆ σχολαστική. Ἀφίνω τοὺς πῶς παλιούς: τόν Καλλιθέου, τόν Τανταλίδη πού ἔγραψε ὁ ἴδιος τόσο σωστά ὅσο καί ἀνυπόφορα τήν ἀρχαίαν γλῶσσα, καί χαριτωμένα καί πλούσια τή δημοτική τόν Ἀφεντούλη, τόν εὐγλωττο καθηγητή, μέ τὸ ζωντότατο νουῦ τὸ Ζαλακώστα, μαζί θαυμαστή τοῦ Σολωμοῦ καί θύμα τοῦ ραγκαβισμού. Ὁ Στρατήγης, ἐδῶ καί λίγα χρόνια ἀκόμη, ἔστειλε στους διαγωνισμούς, μαζί σειρές ἀπὸ καθαρευουσιάνικους καὶ ἀπὸ λαϊκὴ γλώσσας στίχους, ὅσο πού ἔπαψε καὶ ὁ ἴδιος ὁ Στρατήγης νά εἶναι δίγλωσσος. Ὁ Βιζυηνός, ποιητὴς ἀπὸ τοὺς σημαντικώτερους, δημοσιεύει, καὶ ὕστερ' ἀπὸ τὰ 1880, μαζί τῆ «Μητέρα τῶν Ἐφτά» στήν πῶς δημοτικώτερη δημοτική πού γίνεται, καί τόν «Πύργο τῆς Κόρης» στήν πῶς ἀρχαίαν καθαρεύουσα. Καί στίς «Ἀτθίδες Ἀύρες» τοῦ μαλλιτραβιούσαντι ὁ ἀφελίστατος «Σοφιστὴς» καί οἱ ἀκαδημαϊκώτατες «Νηρηίδες». Ὅσο πού ἔπαψε καί ὁ ἴδιος ὁ Βιζυηνός νά εἶναι δίγλωσσος. Τὸ ἴδιο, καὶ ὁ Πολέμης. Στους «Σταλακτίτες» τοῦ Δροσίνη, τοῦ ποιητῆ τῶν «Ἀράραντων» καί τῆς «Γαλήνης» μαζί μέ τὸν τίτλο φιγουράρουν—μὰ λιγστοὶ πάντα—καί στίχοι σὲ ραγκαβική καθαρεύουσα· κ' ἐμένα οἱ τελευταῖοι μου καθαρευουσιάνικοι στίχοι γινέθηκαν καὶ δημοσιεύθηκαν στὰ 1886, σ' ἓνα περιοδικὸ τῆς Λειψίας. Ἀνάμεσα στὰ «Τραγοῦδια» τοῦ Ἄϊνε μεταφρασμένα ἀπὸ τὸ Βλάχο, ὕστερ' ἀπὸ τὰ 1880, βρίσκεται τὸ «Ἄσμα τοῦ Ταρχούζερ», τὸ

(*) Ὁ κ. Κλέων Ραγκαβῆς κυχήθηκε κάποτε γιὰ τὸ κατῳμά του νά γράφῃ δράμα ἐπὶ κλίμα χωρὶς νά βάλῃ ἓνα θᾶ ἢ ἓνα νά. Ἀπεραντίας ὁ κ. Γρηγόριος Βερναρδάκης, καθηγητὴς τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων στὸ Πανεπιστήμιον, ἕως ἀπὸ κείνου πού θεωροῦνε ἀναγκασιότατη τὴ γνώση καὶ τῆ βοήθεια τῆς δημοτικῆς γλώσσας γιὰ τὴν ἐξήγησιν τῶν ἀρχαίων κειμένων, γιὰ τὴ σωστή, καθαρὴ, καὶ χωρὶς περιφραστικῆς ἀσάφειας ἐξήγησιν, ὁ κ. Βερναρδάκης γράφοντας τώρα τελευταῖα στήν «Ἐπιστημονικὴ Ἐπετηρίδα» μιλεῖ τρυφερώτατα, γιὰ τὸ δυστυχισμένον νά, καὶ συμπεραίνει ὅτι «εἶναι ἀπόλυτος ἀνάγκη, ὅπως τὸ πολιτικὸν τοῦτο μέρος ἐξακολουθῆ νά διατηρῆται ἐν τῇ γραπτῇ ἡμῶν γλώσσῃ». Πιστεύω πῶς θάρῃ ἓνας κείρος πού θά λένε γιὰ τὴ δημοτικὴν γλῶσσα ἀνεπιφύλακτα καὶ οἱ καθηγηταί οἱ ἴδιοι τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων ὅ,τι ἔγραψε γιὰ τὸ νά μονάχα ὁ σεβαστὸς μου κ. Βερναρδάκης.

μόνο στήν καθαρεύουσα. Ὁ μεταφραστὴς τοὺς θέλει νά δικαιολογηθῆ, νομίζω, σημειώνοντας μέσα ἐκεῖ πῶς τὸ «Ἄσμα τοῦ Ταρχούζερ» εἶσι ἔπρεπε νά μεταφραστῆ καὶ ὄχι σάν τᾶλλα. Ἡ δικαιολογία ἀδεξιότατη. Ἡ ἀλήθεια εἶνε πῶς τὰ τραγοῦδια τοῦ Ἄϊνε μεταφραστῆκαν ὕστερ' ἀπὸ τὰ 1880, ὅταν ἡ δημοτικὴ εἶχε προχωρήσει, καὶ αὐτὸς ὁ Βλάχος ἄθελα μπῆκε κ' ἐκεῖνος μέσα στὸ χορὸ τοῦ δημοτικισμοῦ· ἐνῶ ὁ ἱππότης «Ταρχούζερ», μεσαιωνικὴ παράδοση, συνθεμένη μέ τὸν ἴδιον ἀφελῆ καὶ πλαστικὸ καὶ λαϊκώτατο χαρακτήρα τῆς τέχνης τοῦ Ἄϊνε, μεταφραστῆκε κατὰ τὰ 1860. Εἶταν οἱ καιροὶ πού ὁ ἀπάλωτατος Τυπάλδος περνοῦσε γιὰ βαρβαρόγλωσσος, καὶ τοὺς στίχους τοῦ Μαρκοῦ, κάθε φορὰ πού φτάναν ἀπὸ τὴν Κέρκυρα, τοὺς ἐλεινολογοῦσαν οἱ λογιώτατοι στιχοπλόκοι τῆς Ἀθήνας μόνο καὶ μόνο γιὰ τὴν ἀσκήμια τῆς γλώσσας τοὺς! Ἄκομα στὰ 1875 πού δημοσιεύθηκε ὁ «Ὀρκος», τὸ ἀριστοῦργημα τοῦ Μαρκοῦ, οἱ φιλολογικοὶ κύκλοι στήν Ἀθήνα ἀνάξιοι στάθηκαν νά τὸ καταλάβουν. Ὁ Μαρκοῦς χαιρετήθηκε ὕστερ' ἀπὸ τὰ 1890, καθὼς τοῦ ἔπρεπε, καὶ ἀπὸ τοὺς ἀθηναϊκοὺς κύκλους· καὶ ἡ τιμὴ σὲ μένα, πού ἔδωκα τὸ σύνθημα. Στὸ Φιλαδέλφειο ποιητικὸν ἀγῶνα ὁ φωτεινὸς τοῦ εἰσηγητῆς, ὁ Πολίτης, κηρύττει ἀπὸ λυτο τὸ δικαίωμα τῆς ποιητικῆς τέχνης γιὰ τὸ μεταχειρισμὸν τῆς δημοτικῆς γλώσσας. Ὁ Ἕμνος τῆς Ἀθηνᾶς, τὸ πρωτοστεφανωμένον στὸν ἀγῶνα τοῦτο ποίημα, λίγα χρόνια πρωτότερα, θά κρινόταν διπλᾶ αἰρετικὸν: γιὰ τὴ γλῶσσα του, καὶ πῶς πολύ γιὰ τὸ ἀρχαῖο θέμα τῆς γλώσσας ἐκείνης.

Ἦστερ' ἀπὸ τὸ «Ταξίδι» καὶ μαζί καὶ παράλληλα μέ ὅλο τᾶλλο τὸ ἔργο τοῦ Ψυχάρη, τὰ πρᾶματα τραβᾶνε τολμηρότερα μπροστά, δρασκελιζόμενα, νά ποῦμε, καθ' ἑμπεδο. Ἡ ποιητικὴ γλῶσσα προβαίνει μέ τὸ λογικώτατο ξετύλιμά της. Βάλλθηκε πρῶτα πρῶτα καὶ πάτησε ὠρισμένα τμητοῦρια τοῦ πεζοῦ λογοτεχνικοῦ κύκλου (ὁ διάλογος στὸ διήγημα, πχ.) ὕστερα ὀλοτέλα καὶ τὸ μεγάλο κόσμον τὸ μυθολογικόν, τὴ Διήγησιν, τὴ Μυθιστορίαν, (Πολυλάς, Καρκαβίτσος, Βλαχογιάννης, Ἐφταλιώτης, Ψυχάρης κτλ), ἀκόμα καὶ τὸ ρητορικὸν λόγον. Τὸ δράμα, τὸ θεωροῦσαν, γενικᾶ, ἀκρόπολη τῆς ὑψηλῆς ποίησης, ἐπομένως καὶ τῆς ὑψηλῆς γλώσσας, δηλονότι τῆς καθαρεύουσας (φαίνεται πῶς οἱ Ἕμνοι λ.χ. τοῦ Σολωμοῦ θά εἶναι, βέβαια, καλυβάκια τῆς χαμηλῆς ποιητοῦρας). Μολαταῦτα καὶ σ' αὐτοὺς τοὺς ἀκαδη-

μαϊκοὺς διαγωνισμοὺς πρὸς δίκαια τῆς ποιητικῆς γλώσσας, καὶ σ' αὐτὸ τὸ δράμα, λίγο λίγο, καὶ ἀγάγια ἀγάγια, ἀναγνωρίζονται. Στὸ Βουτσινάο γίνεται πολλὸς λόγος γιὰ τὴν «Κατὰ τῆς Μάννας». Στὸ Λασάνειο βραβεύεται ὁ «Πειρατὴς τοῦ Αἰγαίου» τοῦ Δημητρακόπουλου. Ὁ Βερναρδάκης μῆσα στὴ «Φροσύνη» του καὶ στήν «Ἀντιόπη» του μεταχειρίζεται—πρωτόκτιστο τότε—καὶ τὴ δημοτικὴ. Σὲ κάποιους ἄλλους δραματικοὺς διαγωνισμοὺς ὁ «Γιαννίτσος» τοῦ Κηλοπούρου παίρνει τὸ πρῶτον βραβεῖον, καὶ τοῦ Χρηστοβασιλῆ τὸ «Σούλι». Καὶ κάτι πῶς πολύ ἀκόμα. Στὸν Παντελίδειον, δραματικὸν διαγώνισμα πού ρητὰ ὄρισε ὁ ἰδρυτὴς του νά στέλνουντ' ἔργα γραμμένα ἢ στὴ ἀσυνήθη καθαρεύουσαν ἢ στὴ «ζωντανὴν λαλομένην», δημοτικῶντας, ὅσο ἔμμεσα καὶ ἄθελα, καὶ τὴ μὴ ζωὴ τῆς γλώσσας πού γράφεται,—πρῶτον ἦρθε, καὶ ἀπάνω ἀπ' ὅλα τᾶλλα, τὸ δράμα τοῦ νέου κρητικοῦ Κηλοπούρου, σὲ πεζὸν λόγον, τὴ φορὰ τούτη, λόγον σὲ γλῶσσα ἀνώμαλη κάπως καὶ ἀνυπότακτη, μὰ πάντα δημοτικῆ. Τὸ σκίχτρο τῆς ὑψηλῆς γλώσσας κάπως, καὶ διαλύεται. Πρῶτον ἡ ζωὴ ἐκεῖ καὶ τὸ ὕψος. Καὶ πέρασ' ἓνα χρονικὸν διάστημα πού μέσα στὸ ἴδιον τὸ Βασιλικὸν θέατρο καὶ μ' ὅλη τὴν ἐναντίον του τραυματικὴν ἐπίθεσιν τοῦ Λογιοτατισμοῦ, βασιλεψὲ εἰρηνικᾶ καὶ λαμπρᾶ ἡ ζωντανὴ γλῶσσα, ἐγκανισμένη ἀπὸ τὴν «Ὁρέστειαν», μὲ ἔργα σάν τὸ «Χειμερινὸν παραμῦθον» τοῦ Σαῖζπέρου, σάν τὸ «Φάουστον», σάν τὴν «Ἰφιγένειαν» τοῦ Γκαίτε, σάν τὴν «Προσάμμη» τοῦ Γριπάρτερ.

Βιαστικᾶ καὶ πρόχειρα θέλησα νά θυμίσω, πῶς πολύ μέ κάποιον γεγονότα, πῶς πολύ μέ κάποιον νουμέρα, καὶ αὐτὰ βγαλμένα ἐπὶ τῆ στοιχειωδέστερα καὶ τὰ φανερώτερα τῆς ἱστορίας μας τῆς λογοτεχνικῆς σ' ἓνα ὠρισμένον διάστημα χρόνου, πῶς πολύ μέ ἀπλᾶ διαφοράκια, παρὰ μέ τὰ ἄλλα κάποιος διαλεκτικῆς, πῶς πολύ ποσοτικᾶ, παρὰ ποιοτικᾶ, τὸ ἀπλοῦμα τῆς δημοτικῆς γλώσσας, τῆς γλώσσας μας, καὶ τὸ βαθμικόν τῆς ἀναγνώρισμα ἀγάγια ἀγάγια καὶ πρῶτον σὲ ὅλα τὰ εἶδη καὶ σὲ ὅλα τὰ σκαλοπάτια τοῦ στίχου, κ' ὕστερα καὶ ἀγάγια τὸ πλησίασμα τῆς καὶ πρὸς τὸν πεζὸν λόγον, ὅσο νά τὸν ἀδράξῃ καὶ αὐτὸν, καὶ νά γινῇ τὸ ἀποκλειστικὸν τοῦ ὄργανου. Τὸ πλησίασμα τοῦτο θάρρησιν βέβαια καὶ νά κατορθωθῆ καὶ νά ἀναγνωρισθῆ.

*) Καὶ τώρα τελευταῖα στὸν Παντελίδειον ὁ «Βρυκόλακος».

ὁρμή τους καὶ τὸ καϊκάκι κυβερνῶσαν εὐκολώτερα. Ἀνάψαν τὰ κουπιά στὰ χέρια τ' Ἀράπη καὶ τοῦ Κώστα, πού σὰ δράκο, παλεύανε, σάν πῆραν τοῦ ὄχτροῦ τὸν ἀγέρα! Ἐνα μικρὸ φανάρι, πού μπρός στὴν πλώρη, στὸ κατάρτι, κρεμάσανε, σὰ βρῆκανε πιά λιγάκι ἀνάσα, ἔριχνε τὸ θημπὸ καὶ τρεμουλιάρικο φῶς του σ' ἀγριεμένα μοῦτρα τους καὶ ὅπως σάλευε στὸν ἀγέρα κάθε φορὰ καινούρια ὄψη τοὺς χάριζε, πότε κατακόκκινη, ματοβαμμένη πότε μελιτζανιά, πνιγμένη, πότε γαλαζοπράσινη, σωστὴ ἀντιφεγγιά τῆς νικημένης θάλασσας!

— Τί γίνετ' ὁ Γιάννης, βρε Μαρῶ; κοίμηθηκε;
— Δέν κραινεῖ γιὰ, δέν κνιέται... Κύρ Γιάνγκο μ' δέν μπορεῖς;

Ὁ Γιάννης μας, ἀλήθεια, ζαλισμένος ἀπ' τὴν πολλὴ φουρτούνα, κοίτουσαν ἐκεῖ στῆς βάρκας τὸ πᾶνωμα σάν πεθαμένος, μέ τὰ νεῦρά του ξεχαρῶλωμένα, ἄλλοις καὶ ἀκίνητος! Ἐχωσε τὸ κεφάλι του στὸ βαθύλωμα τῆς πρύμνης πού σάν τουλαπάκι ἀνοιγότανε, καὶ ζάρωσεν, ὡς τὴν ὥρα περιμένοντας τὸ χαμό τους. Περιεστῆ συντροφίσσα ἡ Μαρῶ κουβαριάστηκε στὰ πόδια του, μαῦρο δάκρυ χύνοντας!

— Καρδιά, μωρὲ Γιάννη, γλυτώσαμε!
Ἀληθινὰ τὰ βᾶσανά τους τελιώνανε! Ἡ

καταχνιά λίγο λίγο σκορπίστηκε καὶ τὰ σύγνεφα πέρα κατὰ τὴ Νοτιὰ τραβηχτήκανε. Πίσω τῆς φανερωθῆκανε τώρα τὰ χρωματιστὰ φανάρια τοῦ Καναλιῦ καὶ ζερβά τους ἡ παιχιδιάρικη λάμψη τοῦ καταραμένου Φάρου, πού τόσο κακὸ τοὺς ἔφερε. Σὲ λίγο ἔμεινε καὶ αὐτὴ πίσω, κρύφτηκε ἀπ' τὰ βουνὰ πού περνοῦσαν, καὶ μπρός τοῦ ἐμπρόβαλε παρήγορα ἡ ἀγκαλιὰ τῆς Βουλιαγμένης. Πέρασαν γοργὰ τὸ λαῖμὸ καὶ γυρίσαν πλώρη κατὰ τὸν Ἄη Νικόλα, τὸ φτωχὸ ρημοκκλήσι στὴ γωνιά τῆς λιμνοθάλασσας. Ὀλοῦθε γύρω κλεισμένα τὰ βουνὰ, σάν κάστρο θεϊκόν, ἀπάτητο, πού διαφέντεβε τοῦ Ἄγιου τὸ λιμάνι. Πάνου στὸν οὐρανὸν κατακυλοῦσαν πάντα κατὰ τὴ Νοτιὰ τὰ σύγνεφα καὶ σκόρπια πού καὶ πού ξεχωρίζαν ταστέρια, σάν πῶς κοντινὰ καὶ πῶς λαμπρὰ πὸ τὰ συνηθισμένα, π' ἀπλώνανε, θαρρεῖς, τὰ χέρια νά χαιρετήσουν! Πάν' ἀπ' τὸ βουνὸ ἓνα συγνεφάκι λείφτηκε, ἀνάριψε, καὶ σάν ἀφρός ἀσημένιος ζουγραφίστηκε στὴ σκοτεινιά, καὶ σιγὰ σιγὰ ἐμπρόβαλε τὸ φεγγάρι, σάν πανώριον κεφάλι παρθένου στὴ μεταξίνα μπόλια του Ἐανοίξαν τότε σιμὰ τὰ βουνὰ, ἡμέρα, χαμογελασμένα, σὰ νά τὰ μάγεψε καὶ αὐτὰ τὸ πλάνο τοῦ φεγγαριοῦ κοίταγμα!

— Λίγο ζερβά, μωρὲ Σόφο! Κεῖ κοντὰ στὰ βραχάκια, πούναι σὰ σκάλα, νά μὴν παιδεύτουνε τὰ παιδιὰ, πούναι ζαλισμένα. Σία καὶ ἀράξαμε! Δόξα τ' Ἄη Νικόλα!

— Δόξα νῆχρη, Παναγίτσα μου, προσκυνᾶμε τὴ χάρη σου!—φώνηξ' ἡ Μαρῶ, κάνοντας τὸ σταυρὸ της.

— Ὡχ ἀδερφέ!—μουρμούρισ' ὁ Γιάννης βγαίνοντας ἀπ' τὸν κρυφῶν του—τὸ παρακάνετε πιά, σὰ νά περάσαμε στὴ Μαύρη θάλασσα!

— Μπρέ, μπρέ! Μωρὲ Γιάννη ζῆς;

— Αὐτός, εἶπ' ὁ Κώστας, μοιάζει σάν τὴν Ὀθριά. Σάν κυλοπονεῖ φωνάζει: μέσα Παναγιά! σὰ γεννήση ὅμως: ὅζω Παναγιά! Καλὰ, δέν κοπιάζεις, μάτια μου, νά μᾶς κᾶνης καὶ ἄλλο τέτοιο ταξιδάκι;

— Βόθηα, μωρὲ Κώστα, νά βγῶ... Ὄσου! μούρχειται νά ξερῶσω, γυρίζει ἀκόμα τὸ κεφάλι μου... τί βνεμο!

— Μπᾶ καλὲ χωρτεῖεις;

— Ἐλα, μωρὲ, δός μου τὸ χέρι σου!

— Στάσ' κύρ Γιάνγκο, στάσου! Πρῶτη γὼ θά περάσω!—εἶπ' ἡ Μαρῶ, γελώντας τρελλὰ σάν παιδί, καὶ πῆδησε σάν ἀγριοκάτσικο στὴν ξέρα...

Όμως η αρχή έγινε. Μά δεν είναι εδώ πέρα τόπος να γίνει βιολία για το θέαμα τούτο. Θέλω να παρπάνω να αραδιάσω τα βρα λείπουνε στη νέα μας ποίηση για να δείξη όλη της τή δύναμη και για να άνθισα μ' όλα της τα λουλούδια. Η γνώμη μου είναι πως η νέα μας ποίηση είναι προσωρισμένη να ξετυλίξη όλα της τα χαρίσματα στο θέατρο, και να ενεργήση και να θαματολογήση, γινόμενη, απλούστατα (μά και συνθετικώτατα) από καθαρώτερη λυρική, - και δραματική. Κάποια σημάδια μου τονώνουν τη γνώμη. Άρχα γλήγωρα εί ποιητές μας, θέλοντας μη θέλοντας, —πρός το θέατρο θί τραβήξουνε, με το δράμα θά μιλήσουνε, με το δράμα, πού, αντίθετα με τη γνώμη των πολλών, τότε μονάχα είναι στο σημείο του, όταν τη σάρκα του τη ζωντανεύη η λυρική ψυχή. Λυπούμαι πού δεν έχω καιρό να καθιρώσω με παραδείγματα και την ιδέα μου τούτη.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΣΤΡΟΦΕΣ

Μαύρο μου κίμα! πρόφτασα τούτη την ώρα πού πλοσα ξαπλωτή τον κόρφο σκοτεινιάζει στον έρω βράχο πού ξεσπάζ μ' άγρια φόρα, άνημερο θωριό πού η δαρή σ' αναταράζει.

Νά μου ραντίση η άφροδρούα δέν ήρθα τώρα τα στήθια τ' άπλωτά την λίκρα σου να νοιώσω στα παγωμένα χείλη μου τώρα πού η μόρα σέ δάχνει κι από μιά λασχάρα να γλυτώσω.

Γιά να μου φύγη η έπιθυμία πού πάντα νοιώθω, κίμα μικρό, για σέ ήρθα να μου ξυτηήσης το φόβο μέσ' στα σωθικά και κάθε πόθο πού φέρνει η γαλανή θωριά σου να μου σβύσης.

Γ. ΖΕΡΒΟΣ

Α. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ

ΔΡΑΜΑΤΑ

1—ΖΩΝΤΑΝΟΙ ΚΑΙ ΗΘΘΑΜΕΝΟΙ

2—Ο ΑΣΩΤΟΣ

3—ΟΙ ΑΛΥΣΙΑΔΕΣ

Πουλιούνται στο γραφείο του Νουμά 4 δραχμές τα τρία. Μοναχά οι «Αλυσιδες», τρεις δραχμές. Στις επαρχίες και στο έξωτερικό στέλνονται δίχως παραπανιστό έξοδο για τα ταχυδρομικά.

Ο ΝΟΥΜΑΣ,

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ ΧΡΟΝΙΑΤΙΚΗ

Για την Αθήνα Δρ. 8.— Για τις Επαρχίες Δρ. 7

Για το Έξωτερικό Δρ. 10.

Για τις επαρχίες δεχόμαστε και τριμήνες 2 Δρ. την τριμήνια συνδρομή.

Κανένας δε γράφεται συνδρομητής ή δε στείλει μπροστά τη συνδρομή του.

10 λεπτά το φύλλο λεφτά 10

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ. Στα κιάσκια (Σύνταγμα, Ομόνοια Έθν. Τράπεζα Υπ. Οικονομικών, Σταθμός Τροχιάδρου (Ακαδημία), Βουλή, Σταθμός Υπόγειου Σιδηρόδρομου Ομόνοια), στα βιβλιοπωλεία «Εστίας» Γ. Κολάρου και Σακέτου (αντίκρυ στη Βουλή).

Στην Κέρκυρα, Πάτρα και Βόλο, στα Πρακτορεία των Εφημερίδων.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Κάπια «άρχη»—Γιατί όχι Λούθηρος—Ο «εξελληνισμός» του κ. Λεβίδη—Βολιώτικα κι... «κρηόγραμμα».

ΛΟΥΘΗΡΟ τον θέλανε τον κ. Γούναρη μερικές έφημερίδες μας και γ' αυτό δέν ευχαριστήθηκε καθόλου από το λόγο ποδύγαλε στη Βουλή «εισηγούμενος τον Προϋπολογισμό» (κατά την Κωδίκτη φρασσεολογία των «Καιρών»). Τι μας έταξε; Νά κατεβάσει τα φόρα της ζάχαρης και να φορολογήσει κάπως το Κεφάλαιο, με το φόρο πού θέλει να βάλει στις Τράπεζες. Αυτό είναι όλο, φωνάζουνε. Ναι, μα αυτό είναι απίτη, γιατί ο άνθρωπος επιτέλους φαίνεται πως έχει κάποια αρχή και την αρχή αυτή ζητάει σήμερα δευλά δευλά να την εφαρμόσει.

Κατάργηση ή και λιγότερα του φόρου της ζάχαρης, θά πεί χαλάφρωμα του λαού, και φόρος στις Τράπεζες θά πεί πως ένιωσε επιτέλους η Πολιτεία ότι καιρός να ζητήσει κι από το Κεφάλαιο μερικά έξοδά της, κι όχι νάν τα ζητάει όλα από το φτωχό λαό. Κι όταν συλλογιστεί κανείς ότι ίσα ίσα σήμερα οι περισσότεροι Υπουργοί των Οικονομικών ένα σκοπό μοναχά είχαν, να βάζουνε φόρους χωρίς να συλλογίζονται κι από πού θά βγούν οι φόροι αυτοί—δέν μπορεί παρά να νιώσει κάποιο άλαφρό ξανάσασμα και με το ποσοδά το λογικό και το ανθρώπινο πού μας δίνει σήμερα ο κ. Γούναρης.

ΟΣΟ για το Λούθηρο, δέν έφτασε ακόμα ο καιρός και μή τον ζήταμε του κάκου. Για να βγει και δώ ένας γεν-

ναίος μεταρρυθμιστής. Άλλο Λούθηρο, ποίπει να προηγηθεί πρώτα κι αρχής κάποια καθορευμένη, πολιτική και κοινωνική μόρφωση πού μες λείπει ίσαμε την ώρα και πρέπει να βοηθήσει σε θέση πού νάν το νιώσουμε και νάν το καθολωνέψουμε. Πώς το γενικό καλό είναι κι άτομικό καλό και πως όταν εύτυχέ ένα Κράτος εύτυχέ και το άτομο.

Τότε θά βγει ο Λούθηρος: τότε και τότε μοναχά θά είμαστε άξιοι να τον καλοδεχούμε, κι αν ακόμα κρατάει δαυλί και τσεκούρι στο χέρι.

Όπως είμαστε δέξοι σήμερα, σάν πολλοί να μες πέρτει κι ο κ. Γούναρης.

ΠΑΝΕ πιά τα φέματα, η Ελλάδα θά εξελληνισθεί και με χαρά μ'α: ήτο αναγγέλλει η «Εστία» σε κάποιο από τα παρασμένα φύλλα της.

Και ο «Εξελληνισμός» αυτός θά γίνει «όχι της μεθόδου του αναβατίσματος», δηλ. με την απόφαση πού πήρε ο κ. Λεβίδης «να μετονομάση τας κομπούλες και τα χωρία του Κράτους, τα έχοντα ξενικά όνόματα, ανάμνησιν περιόδου ταπεινώσεως του Έλληνισμού, με αρχαία Έλληνικά όνόματα», άδιεφορόντως ο Μιστριωτόπληκτος κ. Υπουργός αν μερικά απ' αυτά τα ξενικά όνόματα δεξίσανε στο 21 την Ελλάδα.

Μπροστά σε μια τέτοια σφή απόφαση του κ. Λεβίδη θυμάται κανείς άθελα τον περίφημο κ' επιγραμματικώτατο στίχο του Παλαμά, πως οι σημερινοί Ρωμιοί είμαστε

Των Εύρωπαίων περιέγλα και των Αρχαίων παλιότατοι

Γιατί άληθινά παλιότατος της Αρχαιότητας θάνα κι αυτό πού μελετάει να κάνει ο κ. Υπουργός.

ΑΝΑΦΕ και κέρωσε ο γλωσσικός πόλεμος στο Βόλο, κι άφορμή το σκελεύ του κ. Δελμούζου. Κάποις φίλος είχε την καλοσύνη να μες στείλει μερικά φύλλα του Βολιώτικου «Κήρυκα», πού παίζει σ' αυτή την περίτταση ρολο της Αθηναϊκής «Αθήνας», με τίποτα καινούριο δέν μπορούσαμε να βρούμε. Τα ίδια και τα ίδια: Χυδαϊσμός, Προδοσία, άμάθεια, ένότης της φυλής—και κολοκλίβια στο πάτερο. Κατηγορούν τον κ. Δελμούζο και γιά Ψυχραστή, χωρίς να νιώθουν πως ο Ψυχραστής τυχούλίζει την επιστημονική αλήθεια και την ψυχική πληγχεριά και πως ο κ. Δελμούζος αυτό τον είνλο θά τον έχει για τιμή του.

Ας είναι συζήτηση σε τέτοιες χρονίες άνοιξεις σε χωρεί κι άδικα έχασε τον καιρό του ο κ. Α. Γ. Μ. πού βγήκε στο Βολιώτικο «Πρόμαχο» να συζητήσει λογικά με τους τέτοιους. Ένα μοναχά μπορεί να παρατηρήσει κανείς: Πώς είνε στην Αθήνα άνοιξη ο γλωσσικός καυτός, είτε στην Πόλη, είτε στο Βόλο, είτε όπου άλλου. τα ίδια σόπια και κουχλιασμένα και χιλιεσιπομένα επιχειρήματα φέρνουν οι λογιώτατοι. Τέσον καιρό τώρα λυσσάζουνε κι όρως ούτε με καινούρια βρασιά δέν τα καταφέρνανε ' ανακαλύψουν.

— Για σου, μαρή Μαριώ, για σου! Ούτε ντραλάδα, ούτε τίποτις!

Ένας ένας πεταχτήκαν δξω λύτερα, μήν τους βάλη τα γυαλιά το κορίτσι, κι ο Γιάννης μονάχα βγήκε με τη βοήθεια του Κώστα, γιατί παραπατούσε και κλωνίζοτανε σά μεθυμένος. Μαζευτήκαν ούλοι πού πέρα, κάτω πύνα πεύκο φουντωτό και περιμένανε τους βρακάρηδες, πού τραβοσαν τη βάρκα στην άμμουδιά, να τη συγουρέψουν. Κόντεθε μεσά νυχτα. Η χαρά της σωτηρίας σκέπαζε την κόραση και την πείνα, μα της νυχτιάς η παγωνιά, όπως είναν όλοι τους μουσκέδι, δέ χωράτευσ και στα κατσάβραχα!

— Πρ! πρ! Γλυτώσαμ' απ' τη φορτούνα, να διούμε τώρ' ά γλυτώσουμ' απ' την πούνα είπ' ο Γιάννης τουργουρίζοντας

— Σά μείνετε δώ, είπ' ο Άράνης, βίβαια θά πουντιάζετε! Νά μπορούμε, βρέ παιδιά, μέσ' στην έκκλητιά να ξευχιόσουμε...

— Πούναι το λοιπόν αυτό το ρημοκλήσι;

— Νά δώ πάρα πάνου, σέ δέκα πατήματα.

— Άει για σου, πάμε!

Άληθινά μόλις πήγαν πού πάνου τάγγυ: ντέψανε, κρυμμένο μέσ' τα πεύκα και τις άγγιλιές,

πούναι και ο τόπος γεμάτος, μικρό μικρό, κάτασπρο, μ' ένα πέτρινο σταυρό ψηλά στη σκεπή, για προστάτη, με στενά παραθυράκια, πού ένα φως άχνό από μέσα γλυκοχαρζίζανε. Άσπρο και φωτεινό, με τώ δειντώνε τα κλωνιά, σά μόννας άγκαλιά πάνου του άπλωμένα, σφίνταζε και στην έρημιά το φτωχό έκκλησάκι σάν κάτι μαγικό κι ξύλο, σάν πλάσμα ψεύτικο σ' όνειρο, πού είντανε φόβος να χαθή και πού το καμάρωνες! Κάποιο μύρο μυστικό χυνότανε τριγύρω και την άγρια φύση μέρνανε: δέ συλλογιότανε κανείς ούτε της νύχτας τη σκοτεινιά, ούτε του βουνού τάγγιμα, ούτε των ξωτικών το συναπάντημα. Ω πώς φωτίζει τις ψυχές της έκκλησίας το καντηλάκι! Κάτσανε και σέ μια πεζούλα να ξαποστάσουν και να τή πούνε. Ο Άράνης βρήκε το κλειδί της πόρτας, κρεμασμένο δίπλα της, και τούς άνοιξε. Μπήκαν όλοι μέσα, χωρούσε δέκα, δώδεκα προσώπατα. Στο μικρό, παιχνιδιάρικο, τέμπλο, με τα πεντέξη κομισματάκια, δυό μοναχά καντηλία κάγανε, τόνχ στον Άη Νικόλα και τάλλο στο Χριστό, διατηρημένα πό τους φαράδες, πού συχνά πόνανε στο λιμανάκι. Πόσο παρήγορη τούς φάνηκε κείνη την ώρα τ' Άη Νικόλα η θωριά, με τίσπρα τα μαλλάκια του, τα ήμερα τα μάτια και

το γλυκό χαμόγελο! Και σά ρίξανε τη ματιά στο διπλανό κόνιττα του Χριστού μας, άχ πώς νοιώσανε μέσα στην ψυχή τους τα χρυσά του λογακία. Έλάτε σέ μένα όλοι σας οι ταπεινοί την καρδιά, όλοι σας οι πονεμένοι, εγώ θά σ'α: άνατάψω, εγώ είμαι η αλήθεια και το φώς!

ΙΑ'

Μέσ' στην έκκλησία πέρασανε κουτσά στραβά τη νύχτα, προφυλαγμένοι απ' της νύχτας τάγγαζι. Πρωί πρωί, μόλις γλυκοχαρζαζε, οι βρακάρηδες κατεβήκανε στο γιάλο, να τομάσουν τη βάρκα, πού είχ' άνάγκη από πολλά μπαλώματα. Σάν ξυπνήσανε και τα παιδιά ο ήλιος γλυκοροδίζε στις κορρές του βουνού, μα πού χαμηλά σκέπαζ' ακόμα καταχνιά τα πλάγια, κούδοντας τη χλωροσιά σάν καπνός ασάλευτος. Πέρα πέρα, στο λιμανιού το στένεμα, γυάλιζε σάν καθρέφτης η λύτερη θάλασσα, ύστερ' από της νύχτας το κακό γαληνεμένη, όλη χάρη κι όλορφιά, σάν πανώρια γυναικα πεισματάκια, πού ξίχασε στα χάνια τα γε νάτια της! Ο ήλιος ο παλλικαρός λίγο λίγο σηκώθηκε καμαρωτός, ρίχνοντας φλογεράς ματιές στην